

COVID-19 Posljedice na korporativne financije

BMWC

1. TRAVNJA 2020.

UVOD

Vjerujemo da više nije potrebno naglašavati kako je globalno širenje koronavirusne bolesti COVID-19 uzrokovalo brojne izazove za poduzetnike i poslodavce u pogledu organizacije radnih procesa i održavanja likvidnosti. Izvjesno je da će uslijed trenutne situacije, veliki broj trgovačkih društava biti suočen s određenim financijskim poteškoćama i susresti se s problemima vezanima uz financiranje daljnjeg poslovanja te ispunjavanje svojih obveza prema vjerovnicima.

Brojni poslodavci već su se suočili s prekidom rada zbog obveze poštivanja propisanih mjera za suzbijanje zaraze koronavirusom. Oni pak koji nisu bili dužni prekinuti s radom, suočavaju se iz dana u dan sa smanjenim intenzitetom rada, nemogućnošću nastavka proizvodnje zbog nedostatka repromaterijala i sirovina, otkazivanjem narudžbi i ugovorenih poslova, te brojnim drugim izazovima.

Sve navedeno može vrlo lako dovesti trgovačko društvo u stanje nelikvidnosti i insolventnosti. Stoga, kako bi tim trgovačkim društvima i njihovim upravama dali potrebne smjernice u pogledu njihovih zakonskih obaveza u nastavku donosimo korisne savjete što učiniti i kako postupati ako do toga dođe.

Mjerodavni propisi

- ▶ Zakon o trgovačkim društvima (NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, u nastavku: "**ZTD**");
- ▶ Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (NN 108/12, 144/12, 81/13, 112/13, 71/15, 78/15, u nastavku: "**ZFPPN**");
- ▶ Stečajni zakon (NN 71/15, 104/17, u nastavku: "**SZ**").

Vođenje poslovanja društva

Prvenstveno, valja istaknuti kako su sukladno mjerodavnim zakonskim propisima, uprava odnosno izvršni direktori (ovisno o obliku trgovačkog društva) ti koji vode poslove društva u skladu s društvenim ugovorom odnosno statutom, odlukama članova društva, te obveznim uputama skupštine i nadzornog odbora, ako ga društvo ima.

Članovi uprave moraju voditi poslove društva s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika.

Kao posljedica određene neovisnosti u radu članova uprave, pojavljuje se s druge strane i njihova osobna odgovornost za štetu u slučaju da povrijede svoje dužnosti određene mjerodavnim zakonskim propisima.

Pa tako ZTD izričito propisuje dužnosti uprave u slučaju gubitka, prezaduženja ili nesposobnosti društva za plaćanje, a isto tako uređuje i pitanje odgovornosti uprave koja postupa suprotno navedenim dužnostima.

Također, i ZFPPN sadrži odredbe o obvezama i postupanju uprave u slučaju nastanka nelikvidnosti.

Koje su dužnosti uprave u slučaju pojave gubitka, prezaduženja ili nesposobnosti za plaćanje ?

Odgovor na ovo pitanje sadržan je u članku 251. ZTD-a koji navodi sljedeće:

- 1) Ako se kod izrade godišnjih ili drugih financijskih izvješća **ili inače** ustanovi da u društvu postoji gubitak u visini polovine temeljnoga kapitala društva, uprava mora **odmah sazvati glavnu skupštinu** društva i o tome je izvijestiti.
- 2) Ako je društvo nesposobno za plaćanje ili prezaduženo, uprava mora bez odgađanja, a najkasnije tri tjedna po nastanku razloga kojeg poseban zakon određuje kao razlog za pokretanje stečajnog postupka **zatražiti otvaranje tog postupka**.
- 3) Nakon što nastane nesposobnost za plaćanje, odnosno nakon što dođe do prezaduženosti uprava **ne smije obavljati plaćanja**. To ne vrijedi za plaćanja koja se i nakon toga obave s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika.

Što se tiče samog postupanja članova uprave, isti su dužni voditi poslove društva s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika, a ako povrijede svoje obveze odgovaraju za štetu društvu kao solidarni dužnici.

Članovi uprave naročito su odgovorni za štetu ako suprotno odredbama ZTD-a obave plaćanja nakon što nastupi nesposobnost društva za plaćanje, odnosno nakon što dođe do prezaduženosti društva.

Navedena odgovornost postoji čak i ako je takvo postupanje odobrio nadzorni odbor, a isključenje od odgovornosti za štetu postoji samo ako su radnje članova uprave temeljene na odluci glavne skupštine društva.

Nesposobnost za plaćanje i prezaduženost

Za poduzetnika koji postane nesposoban za plaćanje ili koji postane prezadužen kažemo da je **insolventan**. No, što to točno znači?

Prema odredbama ZFPPN-a i SZ-a, poduzetnik je **nesposoban za plaćanje** ako:

- I. ne može **trajnije** ispunjavati svoje dospjele novčane obveze, a okolnost da je poduzetnik podmirio ili da može podmiriti u cijelosti ili djelomično tražbine nekih vjerovnika sama po sebi ne znači da je on sposoban za plaćanje;
- II. ako u Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje koji vodi Financijska agencija ima evidentirane neizvršene osnove za plaćanje u razdoblju **duljem od 60 dana**, a koje je trebalo na temelju valjanih osnova za plaćanje, bez daljnjeg pristanka poduzetnika, naplatiti s bilo kojeg od njegovih računa;
- III. ako nije isplatio **tri uzastopne plaće** koje radniku pripadaju prema ugovoru o radu, pravilniku o radu, kolektivnom ugovoru ili posebnom propisu odnosno prema drugom aktu kojim se uređuju obveze poslodavca prema radniku.

Poduzetnik se smatra **prezaduženim** ako vrijednost njegove imovine ne pokriva postojeće obveze, no neće se smatrati da je prezadužen ako se prema okolnostima slučaja može osnovano pretpostaviti da će nastavkom poslovanja uredno ispunjavati svoje obveze po dospelju.

Što znači nelikvidnost i kada ona nastaje?

Uprava je u vođenju poslova društva dužna poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurala likvidnost i solventnost društva, te je dužna upravljati imovinom i obvezama društva tako da je isto sposobno ispuniti sve svoje dospjele obveze.

Dužnost nadzora stanja likvidnosti i solventnosti društva je na nadzornom odboru, ako ga društvo ima.

Nelikvidnost nastaje kada društvo odnosno poduzetnik ne može **u određenom vremenskom razdoblju** ispuniti novčane obveze koje dospijevaju u tom razdoblju.

Smatra se da je poduzetnik nelikvidan ako:

- I. više od 60 dana kasni u ispunjenju jedne ili više novčanih obveza čiji iznos prelazi 20% od iznosa njegovih kratkoročnih obveza objavljenih u godišnjim financijskim izvještajima za proteklu financijsku godinu, ili
- II. više od 30 dana kasni s isplatom plaće u visini ugovorene plaće te plaćanjem pripadajućih poreza i doprinosa koje je dužan obračunati i uplatiti zajedno s plaćom.

Kako postupiti u slučaju nelikvidnosti društva?

U slučaju da dođe do nelikvidnosti društva, uprava ne smije obavljati nikakva plaćanja osim onih koja su **nužna za redovno poslovanje**.

Postavlja se naravno pitanje, koja su to plaćanja nužna za redovno poslovanje ?

Odgovor na to pitanje daje ZFPPN-a koji u članku 17. kao nužna takstativno navodi sljedeća plaćanja:

- I. prioritetne tražbine,
- II. plaće radnika od dana otvaranja postupka predstečajne nagodbe,
- III. operativne troškove poslovanja (električna energija, voda i dr.),
- IV. nabavu robe i usluga potrebnih za redovno poslovanje,
- V. porez na dodanu vrijednost, trošarine, doprinose i druge poreze koji od strane društva moraju biti obračunati i plaćeni u skladu s propisima,
- VI. troškove postupaka pred javnopravnim tijelima,
- VII. troškove izrade dokumentacije potrebne za pokretanje i provedbu postupka predstečajne nagodbe.

Nadalje, uprava u stanju nelikvidnosti društva **ne smije** poduzimati radnje koje bi za posljedicu imale oštećenje ili dovođenje vjerovnika u neravno pravan položaj.

Takvim radnjama osobito se smatraju:

- preusmjeravanje novčanih i financijskih tijekova na drugu osobu,
- davanje zajma,
- isplaćivanje predujma dobiti ili dobiti,
- isplaćivanje dividende,
- obavljanje prijenosa prava na treće osobe, osobito na povezana društva.

Što ako uprava postupa protivno odredbama ZFPPN-a?

U slučaju da uprava postupa protivno odredbama članka 17. ZFPPN-a, odnosno ako u stanju nelikvidnosti obavlja bilo kakva druga plaćanja osim onih nužnih za redovno poslovanje, poduzetnik će **prekršajno odgovarati**.

Predviđene novčane kazne za navedeni prekršaj iznose:

- ▶ od 10.000,00 do 1.000.000,00 kuna za pravnu osobu,
- ▶ od 1.000,00 do 50.000,00 kuna za odgovornu osobu u pravnoj osobi.

Isplata dobiti u slučaju nelikvidnosti uzrokovane pandemijom koronavirusa

S obzirom na neizvjesnost u poslovanju izazvanu pandemijom koronavirusa uslijed čega su smanjenje ili čak u potpunosti prekinute sve gospodarske aktivnosti i radni procesi brojnih poduzetnika, lako je moguće da će upravo ti poduzetnici neplanirano dospjeti u stanje nelikvidnosti.

Uzevši u obzir da se vrhunac širenja ove bolesti odigrava u trenutku kada su brojni poduzetnici zaključili prethodnu poslovnu godinu i usvojili određene planove za ovu poslovnu godinu, a time vrlo vjerojatno i odluku o isplati dobiti za prethodnu poslovnu godinu, postavljaju se sljedeća pitanja:

- *Kako zadržati radne procese na zdravim nogama, te od kakvog bi utjecaja za upravu trgovačkih društava bili eventualni problemi s likvidnošću uzrokovani isplatom utvrđene dobiti?*
- *Je li moguće obustaviti već donesenu odluku o isplati dobiti ?*

Iz navedenog je naravno jasno kako se ovdje ne radi o uobičajenim situacijama u poslovanju, a pogotovo s obzirom na to da se dobit ipak isplaćuje u situacijama kada je društvo poslovalo s uspjehom te kada su napravljeni i određeni planovi za nastavak uspješnog poslovanja.

No ipak, situacija uzrokovana globalnom pandemijom i posljedičan poremećaj u uobičajenom poslovanju, mnoge će poslodavce i poduzetnike suočiti i s ovim specifičnim pitanjem.

Što kada odluka o godišnjim financijskim izvješćima i isplati dobiti još nije donesena?

ZTD u članku 406. propisuje da ako je upravi ili nadzornom odboru u vrijeme između kraja poslovne godine i odluke članova društva o godišnjim financijskim izvješćima poznato da je imovinsko stanje društva zbog gubitaka ili smanjenja vrijednosti temeljnoga kapitala značajno i ne samo prolazno pogoršano, iz podjele se mora isključiti dobit koja proizlazi iz računa dobiti i gubitka u visini pretrpljenog smanjenja imovine. Takva dobit se mora prenijeti na račun tekuće poslovne godine.

Što kada je odluka o isplati dobiti već donesena?

Kao što smo već naveli, u slučaju da dođe do nelikvidnosti društva, uprava ne smije obavljati nikakva plaćanja osim onih koja su nužna za redovno poslovanje, a također ne smije poduzimati ni radnje koje bi za posljedicu imale oštećenje ili dovođenje vjerovnika u neravnopravan položaj.

Jednom od takvih radnji smatra se i isplaćivanje predujma dobiti ili dobiti.

Dakle, ako uslijed ove izvanredne situacije izazvane pandemijom koronavirusa poduzetnik upadne u probleme i postane nelikvidan, a prije toga je već donesena odluka skupštine društva o isplati dobiti, utvrđena dobit se ne smije isplatiti ako bi društvo time oštetilo ili dovelo svoje vjerovnike u neravnopravan položaj.

Provedba odluke o isplati dobiti suprotno navedenom imala bi za posljedicu prekršajnu sankciju za društvo i odgovornu osobu društva.

Nastavno na gore navedeno, postavlja se pitanje kakvo je stajalište sudske prakse u Republici Hrvatskoj po pitanju opoziva već donesene odluke o isplati dobiti?

Sudska praksa

Presudom Visokog trgovačkog suda u predmetu PŽ-4422/02 odlučeno je kako:

"Glavna skupština može, sve do zaključenja zapisnika sa skupštine u smislu čl. 286. stavak 2. i 4. ZTD-a, opozvati svoju odluku donesenu na istoj skupštini i zamijeniti ju drugom odlukom jer se smatra da zamijenjena odluka nije pravovaljana dok konačno nije unesena u zapisnik i dok javni bilježnik ne potpiše zapisnik. Nakon toga glavna skupština ne može mijenjati odluku o isplati dividende."

Isti sud je u predmetu broj PŽ-3123/01 odlučio da:

"Nije pravovaljana naknadna odluka glavne skupštine da se dobit dioničarima neće isplaćivati, odnosno da se stavlja izvan snage ranija odluka o isplati dobiti dioničarima."

U predmetu broj PŽ-4421/02 također Visoki trgovački sud odlučio je da:

"Skupština društva može na istom sazivu opozvati odluku koju je donijela na toj skupštini, ali samo do zaključenja zapisnika s te skupštine. Odluka skupštine obvezuje društvo danom donošenja, te naknadni opoziv odluke (npr. o isplati dividende dioničarima) nije pravno valjan."

Zaključak

Iz prethodnih primjera u sudskoj praksi proizlazi kako se jednom donesena odluka o isplati dobiti ne može više naknadno opozvati, čak i ako bi se poduzetnik uslijed takve isplate našao u poslovnim poteškoćama.

No ipak, u svim navedenim predmetima ponavlja se situacija u kojoj najmanje jedan od članova ili dioničara nije bio suglasan s odlukom o stavljanu izvan snage odluke o isplati dobiti, te je protiv iste podnio tužbu.

Slijedom navedenoga, smatramo da bi se takva odluka o stavljanu izvan snage odluke o isplati dobiti ipak mogla donijeti, no za valjanost takve odluke bi bilo potrebno da se ona donese jednoglasno od strane svih članova društva.

Time bi se spriječila mogućnost da neki od članova društva odluku naknadno osporava, a također bi time ista bila valjana i provediva.

Naravno, kao što je već spomenuto, u slučaju da nakon donošenja odluke skupštine o isplati dobiti i same isplate društvo postane nelikvidno, a što nije nemoguće u ovoj izvanrednoj situaciji uzrokovanoj širenjem koronavirusne bolesti COVID-19, uprava društva ne smije isplatiti dobit ako bi društvo time oštetilo ili dovelo svoje vjerovnike u neravnopravan položaj. Dakle, u tom slučaju je svakako potrebno odluku o isplati dobiti staviti izvan snage te bi savjesna uprava trebala sazvati skupštinu i u dnevni red takve skupštine uvrstiti donošenje odluke o stavljanju izvan snage odluke o isplati dobiti.

Naposlijetku zaključujemo da ukoliko društvo uslijed nepredviđenih događanja uzrokovanih širenjem koronavirusa dospije u financijske poteškoće te postane nelikvidno, uprava je dužna obustaviti sva plaćanja i isplate (uključujući i dobit), osim onih plaćanja koja su nužna za redovno poslovanje. Ako pak društvo, uslijed novonastalih okolnosti postane nesposobno za plaćanje, uprava je dužna bez odgađanja, a najkasnije tri tjedna po nastanku nesposobnosti za plaćanje zatražiti otvaranje stečajnog postupka nad društvom.

Dakle, novonastale okolnosti su stavile dodatne izazove pred članove uprava trgovačkih društava koji su dužni uložiti još više napora kako bi vodili poslove društva s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika. Kako bi pokušali pomoći članovima uprava društava pogođenih ovom pandemijom BMW C će nastaviti s objavljivanjem ovakvih pregleda u nadi da će isti barem malo pomoći upravama u njihovom svakodnevnom radu i donošenju odluka.

Kontaktirajte nas u
slučaju pitanja na naš
e-mail za podršku (0-24):

coronadesk@bmwc.hr

